

Leidraad

Notitie financiën voor gemeenten
met bodemdaling

*Programmatisch werken aan
bodemdaling in bebouwd gebied*

September 2022

Kenniscentrum
**Bodemdaling
en Funderingen**

Voorwoord

Programmatisch werken aan bodemdaling in bebouwd gebied

Handzame tools voor inbedding aanpak in de organisatie

De afgelopen jaren werkten we vanuit het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling aan verschillende tools om gemeenten te helpen bij de aanpak van bodemdaling. Toch bleek uit verschillende interviews dat gemeenten moeite hadden met het ontwikkelen en inbedden van een structurele aanpak. Dat was de aanleiding voor het opzetten van een training via de deelexpeditie Coaching IBOR Bodemdalingproof (IBOR: integraal beheer openbare ruimte). De deelexpeditie is in 2021 gestart en mogelijk gemaakt door de Regio Deal bodemdaling Groene Hart. De gemeenten Amsterdam, Krimpenerwaard, Capelle aan den IJssel, Gouda, Zaanstad, Westland, Woerden en Rotterdam participeerden met een gemengd team van projectleiders van (openbare) ruimte, beheerders en financiële experts. De trekkers van deze deelexpeditie waren Martine Coevert (gemeente Amsterdam) en Arend van Woerden (Sweco).

Een aantal gemeenten is het al gelukt bodemdalingsbeleid te ontwikkelen en daar vervolg aan te geven of is daar momenteel mee bezig (bijvoorbeeld Woerden, Gouda en Rotterdam).

Aan de hand van die voorbeelden is in deze deelexpeditie een aanpak ontwikkeld die ook voor andere gemeenten toe te passen is. De aanpak is aan de hand van een casus in samenwerking met de gemeente Westland aangescherpt. Dit heeft geleid tot de oplevering van de volgende vijf leidraden, ofwel ondersteunende hulpmiddelen om een eigen gedragen programma Bodemdaling te ontwikkelen.

Leidraad 1: Stappenplan

Dit beknopte stappenplan (5 pagina's) beschrijft de organisatie van de bestuurlijke opdracht tot het ontwikkelen van een programmaplan waaraan structureel uitvoering gegeven kan worden. Het document is doorspekt met tips en voorbeelden.

Leidraad 2: Urgentiedocument (te gebruiken voorbeeldtekst)

Leidraad 3: Notitie financiën

Deze notitie beschrijft welke financiële aspecten en omwenteling nodig zijn voor een duurzaam beheer van de openbare ruimte.

Leidraad 4: DIN model aanpak bodemdaling

Deze powerpoint toont een doelen-inspanningen-netwerk om met elkaar te bespreken en te bepalen welke onderdelen van toepassing zijn bij het opstellen van een passend programmaplan.

Leidraad 5: de bibliotheek coaching documenten

Via deze excel hebben gemeenten toegang tot een schat aan voorbeelden van andere gemeenten: van raadsinformatiebrieven tot presentatie voor bewoners, van tools tot achtergronddocumenten.

Wij hopen dat we hiermee de drempel om te starten flink hebben verlaagd.

En loop je toch nog vast: we helpen je graag verder op weg in een gesprek, coachingstraject of andere passende wijze!

Corné Nijburg
Directeur

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Financiering in projecten.....	7
3. Financiering van goed bouwrijp maken bij nieuwbouw	9
4. Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies en bodemdaling.....	11

Inleiding

Om bodemdalingsbestendig werken te borgen binnen de gemeentelijke organisatie is het van essentieel belang dat ook wordt gekeken naar de financiering van de aanpak van bodemdaling in projecten en in het beheer. Rondom de hogere investeringskosten van technieken die zetting van infrastructuur voorkomen ontstaat namelijk veel discussie over de betaalbaarheid van de maatregelen. Het verankeren van bodemdalingsbestendig werken in de financiële organisatie bestaat uit drie onderdelen:

- 1) Doorrekening gevolgen bodemdaling voor de beheerkosten,
- 2) verankering financiële werkwijze bij projecten met bodemdaling en
- 3) financiering van goed bouwrijp maken bij nieuwbouw.

In deze korte notitie worden deze drie onderdelen kort besproken. Hierbij wordt de theorie besproken en wordt aangetoond dat bodemdalingsbestendig werken voor de gemeente altijd de meest kosteneffectieve manier van werken is.

Nut en noodzaak

Uit de studie "[Kosten in Beeld](#)" van Sweco (2018) in opdracht van het Platform Slappe Bodem blijkt dat de kosten van gemeentelijke infrastructuur op een veenondergrond twee keer zo hoog zijn als die van gemeentelijke infrastructuur op een zandondergrond. Dit ligt aan de kortere levensduur van de gemeentelijke infrastructuur op slappe ondergrond als gevolg van ongelijkmatige zetting. Om de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden ligt de onderhoudsfrequentie van infrastructuur op slappe ondergrond hoger. Dit heeft hogere beheer- en onderhoudskosten tot gevolg. Voor een gemiddelde gemeente met zandbodems bestaat de begroting voor zo'n 10-15%

bestaat uit beheer openbare ruimte (periodiek onderhoud en reconstructies) van de bestaande openbare ruimte. Een verdubbeling van deze kosten wanneer een gemeente veel infrastructuur op slappe bodem heeft significante gevolgen voor de financiële gezondheid van een gemeente.

Uit diezelfde studie bleek ook dat het toepassen van levensduurverlengende technieken (lichte ophoogmaterialen of goed bouwrijp maken) kosteneffectief is en significante kostenbesparingen met zich meebrengt in de beheer en onderhoudsfase. Oftewel: goedkoop is duurkoop.

Kosten bodemdaling in het beheer (assetmanagement)

Een gemeente die in control is van het beheer van de openbare ruimte kent het areaal (weg, riool, openbare verlichting, groen, etc.) wat zij beheert, legt dit vast in de beheersystemen, monitort de kwaliteit en de zetting van het areaal, weet welke kwaliteit zij nastreeft / hoeveel zetting zij toestaat (beeldkwaliteit CROW, 2018) en weet welke kosten gemoeid zijn met het onderhouden van dat areaal. Is dit op orde dan volgt hieruit een eenvoudig model met de drie knoppen waaraan kan worden gedraaid.

Areaal x kwaliteit = €

Neemt het areaal toe, dan nemen de beheerkosten van de openbare ruimte toe. Moet het areaal op een hogere kwaliteit worden onderhouden of spelen factoren mee die de kwaliteit van de openbare ruimte versneld doet verslechteren (zoals bodemdaling) dan nemen de kosten van de openbare ruimte toe. Wanneer minder geld beschikbaar komt, dan zal het areaal moeten krimpen en/of zal genoeg moeten worden genomen met een lagere kwaliteit van de openbare ruimte. Voor

gemeenten met slappe bodem is de mate van zetting een bepalende factor in de beheerkosten.

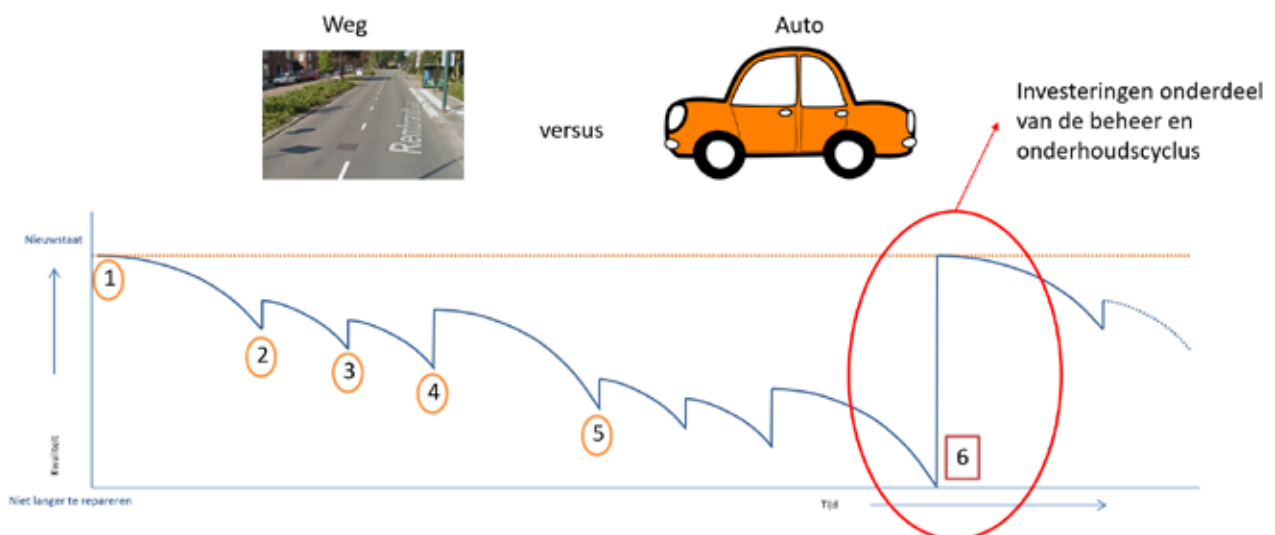
Assetmanagement

Volg je het model van hierboven, dan wordt het mogelijk om de jaarlijkse beheerkosten (exploitatie en investeringen) uit te rekenen. Om het eenvoudig te maken gaan we het beheer van een weg vergelijken met het beheer van een auto. Om te beginnen moet je eerst een auto kopen (investering). Vervolgens moet je de auto goed blijven onderhouden om te zorgen dat deze de levensduur haalt (exploitatie) en aan het einde van de levensduur voldoet de auto niet langer aan de functie en zal je de auto moeten vervangen (investering).

Nu heeft de gemeente niet één auto in beheer, maar een hele vloot met verschillende leeftijden. Het uitrekenen van de jaarlijkse uitgave is vervolgens vrij eenvoudig. Ieder jaar moet je een bepaald budget reserveren om het onderhoud

goed te regelen (exploitatie) en ieder jaar heb je een investeringsbudget nodig om de auto's die einde levensduur zijn te vervangen.

Stel je nu eens voor dat een deel van de normale auto's over heel ruw terrein rijdt wat dubbel zoveel klein onderhoud vergt (exploitatie) en de levensduur van die auto halveert (investering). Dan loont het meer te investeren in een terreinwagen die voor een ruw terrein is gebouwd en daardoor geen extra onderhoud nodig heeft en wel die gewenste levensduur haalt. Wanneer alle auto's die op ruw terrein rijden terreinwagens zijn, dan is de gemeente veel minder geld kwijt aan onderhoud en veel minder geld kwijt aan investeringsbudget (zie Tabel 1). Meekomend voordeel; je hebt direct een stuk minder monteurs nodig die om de haveklap een kapotte auto moeten repareren. De wagenparkbeheerder die rekening heeft gehouden met de ondergrond heeft het beheer van de vloot in control!

Figuur 1. Vergelijking onderhoud weg met onderhoud van een auto. X-as is tijd, Y-as is kwaliteit van de weg. De nummers zijn onderhoudsmomenten. Nummer 1 is nieuwbouw (investering), nummers 2, 3, 4 en 5 zijn onderhoudsmomenten (exploitatie) en nummer 6 is vervanging (investering).

Uitgangspunten	Hoeveelheid	Eenheid
totaal aantal voertuigen	100	Aantal
Levensduur auto asfalt	10	jaar
Levensduur auto ruw terrein	5	jaar
Levensduur terreinwagen ruw terrein	10	jaar
Onderhoudskosten auto	1500	euro per jaar
Onderhoudskosten auto ruw terrein	3000	euro per jaar
Onderhoudskosten terreinwagen ruw terrein	1500	euro per jaar
Investeringskosten auto	20000	euro
Investeringskosten terreinwagen	30000	euro

Doorrekening jaar	Gemeente zonder ruw terrein	Gemeente met ruw terrein die niet rekening houdt met de ondergrond	Gemeente met ruw terrein die wel rekening houdt met de ondergrond
Aantal auto's dat rijdt op asfalt	100	70	70
aantal auto's dat rijdt op ruw terrein	0	30	0
Aantal terreinwagens dat rijdt op ruw terrein	0	0	30
Exploitatiekosten (jaarlijks)	€ 150.000	€ 195.000	€ 150.000
Investeringskosten (jaarlijks)	€ 200.000	€ 260.000	€ 230.000
Jaarlijkse beheerkosten (expl. + inv.)	€ 350.000	€ 455.000	€ 380.000

Tabel 1. Rekenvoorbeeld gemeentes met verschillende ondergronden

Je kan dus op dezelfde manier kijken naar het beheer van de openbare ruimte (assetmanagement). In dat geval is bodemdalingsbestendig werken niet extra, maar noodzaak om in het kosteneffectief te werken en in control te komen van de financiën en het beheer van de openbare ruimte. Daarnaast brengt het rust in de organisatie vanwege een betere voorspelbaarheid van de levensduur en is er minder overlast voor inwoners. Sweco heeft in opdracht van het Platform Slappe Bodem het bovenstaande voorbeeld uitgewerkt voor de openbare ruimte op slappe bodem voor

West-Nederland. Hieruit bleek dat de kosten van een weg en het riool op een slappe ondergrond twee keer zo hoog zijn als diezelfde infrastructuur op een ondergrond van zand en dat het loont om te investeren in levensduurverlengende technieken. Zelfs wanneer wordt uitgegaan van [netto contante waarde](#).

Financiering in projecten

Op hoofdlijnen loont het dus om te investeren in levensduur verlengende technieken. Echter, hierbij wordt ervan uitgegaan dat in alle wegen reeds levensduurverlengende technieken zijn toegepast. Omdat dit veelal nog niet het geval is, zijn de investeringen om weer in control te komen van de openbare ruimte hoog. Voor individuele projecten lijkt de noodzaak van een hogere investering vaak het moeilijkst te beargumenteren. Ook hier gaat het vooral om perceptie. In de praktijk is het effect op de begroting van het investeren in levensduurverlengende technieken niet hoger en soms zelfs lager dan in een situatie waar niet geïnvesteerd wordt in levensduur verlengende technieken. In deze paragraaf leggen we uit hoe dit werkt.

Hypothec

Zoals bepaald in het Besluit Begroting en Verantwoording ([BBV, artikel 59](#)) moeten alle investeringen (o.a. groot onderhoud en reconstructies) in kapitaalgoederen (weg, riool, water, groenvoorzieningen, etc.) worden geactiveerd. Dit houdt in dat je de uitgaven op deze onderdelen niet direct betaald uit je beschikbare middelen (de exploitatie) maar dat het geld hiervoor geleend wordt en de investering over een bepaald aantal jaar, vaak de levensduur van het object, wordt afgeschreven via een jaarlijks bedrag aan aflossing en rente (de kapitaallasten). Dit is dus te vergelijken met het kopen van een huis waarbij de gemeente een hypothec aangaat bij de bank. De gemeente krijgt dus te maken met hypotheeklasten, ook wel kapitaallasten genoemd. Net als bij een huishouden is niet het geleende bedrag van belang, maar is het de jaarlijkse hypotheeklast die de gemeente daadwerkelijk ieder jaar moet ophoesten van belang. Voor een gemeente moeten we dus niet de investeringskosten uitrekenen, maar de kapitaallast die hoort bij die investering. En bij

het berekenen van de hypothec (lees: kapitaallasten) is de afschrijvingstermijn van essentieel belang!

Levensduur en afschrijvingstermijn

Gemeenten hanteren een vaste afschrijvingstermijn voor objecten in de openbare ruimte en leggen dit vast in een Financiële Verordening. Voor een weg is dit bijvoorbeeld 25 jaar, voor een lichtmast is dit bijvoorbeeld 40 jaar en voor speelvoorzieningen is dit bijvoorbeeld 10 jaar. Essentieel bij de bepaling van de afschrijvingstermijn is de levensduur van het object. Doe je dat niet, dan loopt de gemeente het risico dat zij een hypothec betaalt voor iets wat allang is vervangen. Oftewel je betaalt nog steeds de lening van de kapotte auto terwijl je ook de lening moet betalen van de nieuwe auto: Je betaalt ineens het dubbele!

Bij wegen op een slappe bodem waarbij geen gebruik is gemaakt van levensduurverlengende technieken is de levensduur vaak 20, soms zelfs maar 10 jaar. Wanneer wel gebruik wordt gemaakt van levensduurverlengde technieken dan is de levensduur vaak 40 jaar. Wanneer je de duur van de afschrijving afstemt op de te verwachten levensduur van het object, betekent dit dat de gemeente twee keer langer mag doen over investeringen in levensduurverlengende technieken in vergelijking tot investeringen waar geen levensduurverlengende technieken zijn gebruikt. Hieronder een rekenvoorbeeld wat dit doet met de kapitaallasten van de gemeente.

Uitgangspunten	
Investeringskosten reconstructie excl. levensduurverlengende techniek	€ 2.000.000
Investeringskosten reconstructie incl. levensduurverlengende techniek	€ 3.000.000
Afschrijvingstermijn verharding excl. Levensduurverlengende techniek	20
Afschrijvingstermijn verharding incl. levensduurverlengende techniek	40
Rekenrente	2,00%
Rekenperiode totaal	40 jaar

Omschrijving jaarschijf 2021	investering	afschr. term.	afslng/ jaar	2022	2023	2024	...	2061	Totaal
Kapitaallasten reconstructie excl. levensduurverlengende technieken	2.000.000	20	100.000	140.000	138.000	136.000	...	102.000	4.840.000
Kapitaallasten reconstructie incl. levensduurverlengende technieken	3.000.000	40	75.000	135.000	133.500	132.000	...	76.500	4.230.000
Kapitaallasten reconstructie incl. levensduurverlengende technieken	3.000.000	20	150.000	210.000	207.000	204.000	...	0	3.630.000

Tabel 2. Rekenvoorbeeld kapitaallasten

Uit het bovenstaande rekenvoorbeeld blijkt dat zelfs terwijl de investering in levensduurverlengende technieken 50% duurder is, dit op de begroting door de langere levensduur niet duurder uitvalt (€ Zie groene markering € 140.000 vs € 135.000 in 2022). De € 140.000 euro is opgebouwd uit 100.000 aflossing en € 40.000 rente. Kijken we over de volledige termijn van 40 jaar, waarbij voor de reconstructie excl. levensduurverlengende technieken na 20 jaar een nieuwe vervanging heeft plaatsgevonden, dan zien we dat er **€ 600.000** minder is uitgegeven aan kapitaallasten (zie geel markering 4.840.000 vs 4.230.000). Uiteraard kan een gemeente er altijd voor kiezen om de reconstructie met levensduurverlengende technieken niet in 40 jaar maar in 20 jaar af te

schrijven. Kijken we in dat geval over de volledige termijn van 40 jaar, dan zien we dat, doordat je 20 jaar minder rente hoeft af te dragen, de totale som aan kapitaallasten (€ 4.840.000 – € 3.630.000 =) **€ 1.200.000** lager uitvallen (zie oranje markering). Door de kortere afschrijvingstermijn vallen de jaarlijkse kosten in de eerste 20 jaar op de begroting uiteraard wel hoger uit (zie blauwe markering).

Kanttekening bij deze werkwijze is dat de gemeente bij het gebruik van levensduurverlengende technieken wel voor 50% meer leningen in de boeken heeft staan. In het kader van een schuldenplafond kunnen sommige gemeenten hier problemen mee krijgen.

Financiering van goed bouwrijp maken bij nieuwbouw

De bovengenoemde twee situaties gaan uit van een bestaand bebouwd gebied. Echter, de grootste winst valt te behalen bij het bouwrijp maken van terreinen. In een maagdelijk bouwterrein zijn namelijk veel meer mogelijkheden om zetting tot een minimum te beperken op een kosteneffectieve wijze. Waar je in de bestaande bebouwde omgeving vaak aan de slag moet met dure lichte ophoogmaterialen in een krappe omgeving, kan op een maagdelijk bouwterrein gebruik worden gemaakt van technieken zoals voorbelasten, versneld consolideren, grondvervangings, onderheien of kan zelfs gekozen worden voor een ontwerp waarbij je in de basis geen last hebt van bodemdaling zoals drijvend bouwen.

Door meer aandacht te besteden aan het bouwrijp maken van een terrein blijven toekomstige

beheerkosten en overlast of schade voor inwoners als gevolg van zettingen significant beperkt. Uiteraard brengt dit kosten met zich mee. Kosten die negatieve gevolgen hebben voor de grondexploitatie en/of tot lastige discussies leidt met een ontwikkelaar of aannemer.

De meerkosten van bodemdalingsbestendig bouwrijp maken zijn geëvalueerd binnen het consortium Beter Bouwen Beter wonen 2009(2). Hierbij zijn berekeningen gemaakt van wat de kosten zijn bij aanleg en wat de kosten zijn in de beheer en onderhoudsfase van projecten (zie tabel 3).

In deze studie zijn kosten ook verdeeld per woning per partij voor aanlegkosten en beheer en onderhoudskosten netto contant over een periode van 50 jaar met een rentevoet van 4,5%(2).

Techniek	Kosten aanleg euro/m2	Kosten beheer euro/m2 netto contant 50 jaar rentevoet 4,5%
Bodemdalingsbestendig: Integraal ophogen (Rest-zettingseis: 10cm in 30 jaar)	105	2
Niet bodemdalingsbestendig integraal ophogen (Restzettingseis: 30 cm in 30 jaar)	95	45

Tabel 3. Kosten bouwrijp maken bij aanleg en in de beheer en onderhoudsfase netto contant over een periode van 50 jaar met een rentevoet van 4,5% bij een specifieke restzettingseis(2).

Partij	Bodemdalingsbestendig (Integraal, restzettingseis: 10 cm in 30 jaar)		Niet bodemdalingsbestendig (Integraal, restzettingseis: 40 cm in 30 jaar)	
	Investering	Beheer (contante waarde)	Investering	Beheer (contante waarde)
Gemeente	€ 34.700	€ -	€ 30.800	€ 9.100
Bouwer	€ -	€ -	€ -	€ -
Bewoner	€ -	€ 600	€ -	€ 7.200
totaal	€ 34.700	€ 600	€ 30.800	€ 16.300

Tabel 4. Levenscycluskosten van bodemdalingsbestendig bouwrijp maken versus niet bodemdalingsbestendig bouwrijp maken in contante waarde.

Hoewel gedateerd, geeft de studie een goede indicatie van de kosten voor alle partijen. Uit het berekening blijkt dat bodemdalingbestendig bouwrijp maken 10% duurder is bij de aanleg in vergelijking tot niet bodemdalingbestendig bouwrijp maken. Bodemdalingbestendig bouwrijp maken resulteert daarentegen wel een beheerkosten reductie van 96% in de beheer en onderhoudsfase. Wanneer investering en beheer bij elkaar wordt opgeteld en bodemdalingbestendig bouwrijp maken wordt vergeleken met niet bodemdalingbestendig bouwrijp maken dan ontstaat een verschil van netto contant € 11.800 per woning. Hiermee kan worden geconcludeerd dat het loont om te investeren in bodemdalingbestendig bouwrijp maken. Met de huidige lage rente kan met een lagere discontovoet

worden gerekend dan de 4,5% waarmee in het voorbeeld gerekend is. Hierdoor zal bodemdalingbestendig bouwrijp maken op dit moment nog kosteneffectiever zijn.

De kosten voor niet goed bouwrijp maken komen voor een groot deel bij de huiseigenaren terecht. Omdat schade vaak enkele jaren na oplevering duidelijk wordt is het niet in het belang van de ontwikkelaar om dit te agenderen. Immers, extra maatregelen om het privéterrein goed bouwrijp te maken kosten de ontwikkelaar, vaak eigenaar van de grond extra investeringen. Het is dus aan de gemeente om dit verborgen belang goed te borgen in contractuele afspraken, programma's van eisen en het stedenbouwkundig ontwerp, direct vanaf de start van de onderhandelingen.

Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten en Provincies (BBV) en bodemdaling

In dit hoofdstuk gaan wordt het Besluit Begroting en Verantwoording Gemeente en provincies (BBV) behandeld in relatie tot bodemdaling. Gezien de complexiteit van de materie is gekozen voor een formelere schrijfstijl. Eerder werd het BBV genoemd. In het BBV zijn wettelijke eisen vastgelegd voor begrotings- en verantwoordingsdocumenten van provincies en gemeenten. Het BBV bestaat sinds 2004 (aangepast in 2017). Het doel van het BBV is te waarborgen dat de gemeenteraad, de burgers en de toezichthoudende instanties de juiste financiële informatie krijgen. In het BBV staan een paar belangrijke bepalingen voor het financieren en uitvoeren van beheer en onderhoud. In dit stuk wordt ingegaan op onderdelen waar gemeenten met slappe bodem specifiek [rekening mee moeten houden](#).

Financiering van beheer

Beheer en onderhoudsmaatregelen kunnen grofweg op drie manieren worden gefinancierd:

1. Direct vanuit de exploitatie (jaarlijks beschikbare budgetten)
2. Lening (activeren)
3. Vanuit gespaarde middelen (voorziening of reserve)

In de praktijk worden de termen 'groot onderhoud' en 'vervangen' vaak door elkaar gebruikt. Tot 2017 was dat minder van belang, want voor die tijd hoefden investeringen met een maatschappelijk nut (wegen, riool, openbare verlichting, groen, etc.) niet geactiveerd te worden. Sindsdien moet dat wel. Dit verschil is cruciaal omdat deze investeringen nu moeten worden geactiveerd (verwerken van een aankoop als actief op de balans / dient op afgeboekt te worden). Dit is zo bepaald omdat de baten van het maatschappelijk

goed over meerdere jaren gelden en daarmee de investering niet op één jaar moet drukken. De afschrijving en rente komen op begroting te staan als kapitaallasten. Jaarlijks wordt de aflossing van het maatschappelijk goed afgeboekt van de balans. Om te bepalen of iets regulier onderhoud is (exploitatie) of een vervanging (investering) zijn definities van belang. De volgende definitie wordt gehanteerd:

Onderhoud (regulier onderhoud)

Onderhoud is het uitvoeren van preventieve dan wel correctieve maatregelen om een object in goede staat op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau te houden of te brengen. Onderhoud kan worden onderscheiden in klein en groot onderhoud. Het uitvoeren van onderhoud is niet levensduur-verlengend, maar het object behoudt zijn waarde binnen de geplande levensduur. Onderhoud wordt gefinancierd vanuit de exploitatie.

Investerings (vervanging)

Van een investering is pas sprake bij een significante kwaliteitsverbetering qua verwachte levensduur of qua functionaliteit. Dan wordt waarde toegevoegd. Dit is sowieso het geval bij nieuwe aanleg of algehele vervanging zoals reconstructie / rehabilitatie van een weg. Maar ook als investering geldt groot onderhoud aan een bestaand object dat leidt tot:

- een significante kwaliteitsverbetering (bijvoorbeeld een investering in de herinrichting van een weg);
- een levensduurverlenging (bijv. de vervanging van straatverlichting door led);
- aanpassingen om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijv. investeringen in een gebouw om te voldoen aan veiligheidsvoorschriften).

Investerings worden geactiveerd en komen daarmee op de balans van de gemeente te staan. De kapitaallasten (afschrijving + rente) komen ten laste van de exploitatie. Jaarlijks wordt de waarde op de balans verminderd aan de hand van de afschrijving.

Voorziening en reserve

Een voorziening is een grootboekrekening waarop bedragen worden gestort die in de toekomst kunnen worden aangewend voor het doel waarvoor het bestemd is. Een voorziening maakt deel uit van het vreemde vermogen van de gemeente en kan daarmee vergeleken worden met een lening. Een reserve is een gedeelte van het eigen vermogen van de gemeente. Het bestaat uit waarde van alle bezittingen van het bedrijf – vreemd vermogen.

Voor achterstallig onderhoud moet een voorziening worden getroffen

Gemeenten met veel slappe bodem kampen met achterstallig onderhoud. Simpelweg omdat de te beheren infrastructuur sneller degenereert dan bij gemeenten met een vaste ondergrond. Op basis van artikel 44 lid 1a BBV wordt gesteld dat een voorziening moet worden gevormd als er sprake is van achterstallig onderhoud.

Conform de handreiking Materiële vaste activa van de [Commissie BBV](#) is er sprake van achterstalligheid wanneer het niet uitvoeren van onderhoud kan leiden tot schade (hogere herstelkosten = kapitaalvernietiging) en/of onveilige situaties. In dat geval is er een zodanig slecht onderhoudstoestand dat de waarde, het gebruik en/of de levensduur van het investeringsgoed wordt aangetast. Achterstallig onderhoud waarmee onveilige situaties worden gecreëerd en waarbij sprake is van kapitaalvernietiging is onaanvaardbaar en dient zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen een redelijke termijn hersteld te worden. Op basis van artikel 44 lid 1a BBV wordt een voorziening

gevormd. Het achterstallig onderhoud wordt vervolgens ten laste van deze voorziening gebracht.

Hierboven staat beschreven hoe conform de BBV moet worden gewerkt. In de praktijk hebben niet alle gemeenten inzichtelijk wat de daadwerkelijke achterstanden zijn in het areaal. Wanneer achterstanden worden geconstateerd wordt ook automatisch overgegaan worden tot het aangaan van een voorziening.

Voorziening nemen om lasten over meerdere begrotingsjaren te egaliseren

Er zijn grofweg twee manieren waarop een gemeente investeringen kan financieren. De meest voor de hand liggende is dat je de investeringen die je voor een project nodig hebt gaat activeren op het moment dat deze voorzien is. De andere manier is dat de gemeente een voorziening vormt waarmee groot onderhoud wordt betaald. De lasten van groot onderhoud kunnen daarmee over meerdere begrotingsjaren worden geëgaliseerd.

In de eerste variant wordt per project een investeringsbeslissing genomen. Hierbij kan bij ieder individueel project discussie ontstaan over kosten en toegepaste materialen en technieken. Een grillig proces waarbij in de levenscyclus niet altijd meest kosteneffectieve keuze wordt gemaakt.

In de tweede variant vormt de raad een voorziening (artikel 44 lid 1c BBV), op grond van de financiële verordening artikel 212 gemeentewet, om de lasten van groot onderhoud over meerdere begrotingsjaren te egaliseren. De voorziening wordt, voorafgaand aan de onderhoudsactiviteiten, systematisch ten laste van de exploitatie gevoed met zodanige bedragen dat de voorziening over de gehele looptijd genomen voldoende is voor het bekostigen van de uitvoering van het groot onderhoud. Voorwaarde om deze werkwijze te hanteren is dat er een recent beheerplan is (maximaal vijf jaar oud). Daarnaast moet de

omvang van de voorziening, rekening houdend met de jaarlijkse toevoegingen, toereikend zijn om het toekomstig geplande groot onderhoud op elk moment in de tijd ten laste van de voorziening te kunnen brengen. Voordeel hiervan is dat je veel beter kan prognosticeren en dat je structureler beleid kan voeren over de toepassing van levensduurverlengende technieken in de openbare ruimte.

Levensduur en afschrijvingstermijn conform het BBV

Op grond van artikel 64, lid 3 BBV dient op vaste activa met een beperkte gebruiksduur jaarlijks afgeschreven te worden volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur. De gebruiksduur is gelijk aan de verwachte economische of technische levensduur. Of wel: als je een auto koopt die 10 jaar meegaat en je leent het aankoopbedrag dan moet de afschrijvingsperiode ook 10 jaar zijn). Het BBV

schrijft geen afschrijvingstermijnen voor omdat de gebruiksduur afhankelijk kan zijn van de lokale omstandigheden. De gemeente dient zelf de gebruiksduur per categorie van de kapitaalgoederen vast te stellen. Oftewel, als een gemeente verwacht dat met de toepassing van levensduurverlengende technieken een weg niet 20 jaar maar 40 jaar meegaat, dan mag de afschrijvingstermijn van 40 jaar worden gehanteerd. Ook kan voor verschillende onderdelen van een object een andere afschrijvingstermijn worden bepaald. Je kan voor de verharding 20 jaar hanteren terwijl je 40 jaar hanteert voor het ophoogmateriaal, het riool en de fundering. Hetzelfde geldt voor een lichtobject waarbij je voor het armatuur 20 jaar kan hanteren en de paal 40 jaar. Op die manier hoeft de gemeente de afschrijvingstermijn niet te baseren op het onderdeel van een object met de kortste levensduur en worden de kapitaallasten evenredig verdeeld over de jaren waarin het project wordt gebruikt.

**Wat een berg
aan informatie
rondom dit
onderwerp,
toch heb ik
nog een vraag.**

**Daar zijn
wij voor.
Stel je vraag
gerust via
info@kbf.nl**